

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงโครงสร้างและผู้กระทำการในการเกิดการเมืองแบบประชานิยมของไทย: ศึกษากรณีรัฐบาลพรรคไทยรักไทย เป็นการศึกษาถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นเมื่อผลการเลือกตั้งในวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 ปรากฏออกมาว่า พรรคไทยรักไทยได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนทั่วประเทศแบบท่วมท้น สามารถเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลได้ โดยมีพันธมิตรไทยทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีซึ่งถือว่าเป็นนายกรัฐมนตรีที่ทำให้การเมืองไทยต้องบันทึกเป็นประวัติศาสตร์เพราะภายใต้การนำของผู้นำท่านนี้ได้ทำให้พรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคการเมืองน้องใหม่ที่ใช้เวลาเพียง 2 ปีก็สามารถก้าวขึ้นมาบริหารประเทศได้สามารถเอาชนะพรรคการเมืองเก่าแก่อย่างพรรคประชาธิปัตย์หรือพรรคการเมืองเก่า ๆ อย่างพรรคชาติไทย พรรคชาติพัฒนา พรรคความหวังใหม่และพรรคการเมืองอื่น ๆ ได้และที่น่าสนใจที่สุดคือ สามารถทำให้ประชาชนทั่วประเทศนิยมและรักใคร่ได้ภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ได้ก่อให้เกิดความสนใจแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่งจนนำมาสู่การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยผู้วิจัยพยายามที่จะอธิบายและตอบคำถามถึงประเด็นดังกล่าวตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงบริบทเชิงโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมืองและด้านต่างประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการเกิดการเมืองแบบประชานิยมของไทย
2. เพื่อศึกษาถึงผู้กระทำการทางสังคมที่มีบทบาทในการผลักดันให้เกิดการเมืองแบบประชานิยม ซึ่งจะศึกษาถึงการดำเนินกลยุทธ์ทางการเมืองของพรรคไทยรักไทย โดยเฉพาะการใช้นโยบายหาเสียงแนวประชานิยมเป็นเครื่องมือสำคัญจนสามารถสร้างความสำเร็จในการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2544 ได้

ในการทำตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้พยายามอธิบายถึงการเกิดการเมืองแบบประชานิยมของไทยด้วยการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยขึ้นมาใหม่ โดยผู้วิจัยจะทำการประมวลองค์ความรู้จากแนวคิด ทฤษฎีและปรากฏการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกแล้วนำมาเชื่อมโยงเข้ากับปรากฏการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทย หลังจากที่ได้ข้อมูลมาเพียงพอ ผู้วิจัยจะทำการสังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวออกมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยที่เชื่อว่า มีน้ำหนักในการใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ กล่าวคือ ในการที่จะอธิบายถึงปรากฏการณ์การเมืองแบบประชานิยมในประเทศไทยได้นั้น จำเป็นจะต้องพิจารณาในเชิงของการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ (Interactions) ระหว่างบริบทเชิงโครงสร้าง (Structure) ในแต่ละด้านที่ดำรงอยู่ในช่วงเวลานั้นกับพรรคไทยรักไทยซึ่งถือว่าเป็น

ผู้กระทำการหลัก (Actor) ที่มีส่วนในการผลักดันให้เกิดการเมืองแบบประชานิยมขึ้นบนวิธีวิทยาแนวประวัติศาสตร์เชิงโครงสร้างว่า ระหว่างบริบทเชิงโครงสร้างกับผู้กระทำนั้นมีการดำเนินความสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Relations) อย่างไร โดยแนวคิดความสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์ เสนอว่า ผู้กระทำจะมีเจตนา (Intention) และมีปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction) ต่อสภาพแวดล้อมรอบตัวจะดำเนินกลยุทธ์ได้ตอบกับบริบทเชิงโครงสร้างที่ตนเองดำรงอยู่โดยตัดสินใจเลือกใช้กลยุทธ์ใดกลยุทธ์หนึ่งหลังจากผ่านการศึกษา เรียนรู้และประเมินบริบทเชิงโครงสร้างที่ดำรงอยู่แล้วเชื่อว่า กลยุทธ์ที่ตนเองตัดสินใจเลือกนั้นเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทเชิงโครงสร้างทำให้ความตั้งใจหรือเป้าหมายที่ตนเองวางไว้บรรลุผลสำเร็จ

จะเห็นได้ว่า ในยุคปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารพรรคการเมืองได้นำกลยุทธ์ทางการตลาด (Marketing) ที่ใช้กับสินค้ามาใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น โดยมองว่า การเมืองไม่แตกต่างอะไรจากการเสนอขายสินค้า จนถูกเรียกขานกันว่าเป็น การตลาดทางการเมือง (Political Marketing) คือ การนำการตลาดซึ่งก็หมายถึงการตอบสนองความต้องการในการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภคในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการและต่อตัวองค์กรธุรกิจที่นำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น ๆ มารวมกับเข้ากับการเมือง นอกจากนั้น ยังมีความหมายกว้างรวมถึงการประเมินผลและการออกแบบนโยบายและกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง (Evaluation and Re-Design of Policy and Electoral Strategy) แสดงให้เห็นว่า พรรคการเมืองจะต้องมีการติดตามผลและประเมินคะแนนนิยมของพรรคตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงนโยบายและกลยุทธ์ทางการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เมื่อพิจารณาในแง่กลยุทธ์ที่พรรคการเมืองนำมาแนวคิดทางการตลาดมาใช้ก็คือ การผลิตนโยบายหาเสียงซึ่งถือเป็นสินค้าทางการเมืองที่สำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของประชาชน ในขณะเดียวกันพรรคการเมืองจำเป็นจะต้องอาศัยวิธีการโฆษณาโน้มน้าวนโยบายหลักที่เป็นจุดเด่นแตกต่างกับพรรคอื่น ๆ เพื่อสร้างภาพในการเป็นทางเลือกใหม่ ๆ และเพื่อเป็นการเจาะกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างออกไปด้วยจึงส่งผลให้พรรคการเมืองจำเป็นต้องนำเสนอภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือเพื่อที่จะเป็นตัวเลือกในอันดับต้น ๆ ของประชาชนผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยการใช้วิธีชักจูงใจเพื่อที่จะให้เกิดการส่งเสริมความนิยมให้กับตัวพรรค ผู้สมัครของพรรคและนโยบายของพรรคโดยที่นโยบายนั้นจะเป็นสินค้าที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตรงจุดมากที่สุดและจะต้องเป็นสินค้าใหม่ที่ไม่มีความซ้ำซากเสนอขายมาก่อนหน้านี้

ดังนั้น กลยุทธ์การตลาดทางการเมืองรูปแบบหนึ่งที่พรรคการเมืองในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลกนำมาใช้ เช่น ประเทศอาร์เจนตินา บราซิล ฝรั่งเศสหรือสหรัฐอเมริกา ก็คือ กลยุทธ์ทางการเมืองแบบประชานิยม (Populism) เนื่องจาก รูปแบบของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้นครอบคลุมตั้งแต่การตั้งชื่อพรรค

คำขวัญพรรค สัญลักษณ์พรรค ผู้นำพรรค ผู้สมัครของพรรคตลอดจนถึงนโยบายของพรรคการเมืองและในกรณีที่พรรคการเมืองในฐานะเป็นผู้กระทำ (Actor) จะเลือกใช้กลยุทธ์ใดในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้ได้ชัยชนะเป็นผลมาจาก การประเมินบริบทเชิงโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับการเลือกเชิงกลยุทธ์ แล้วจึงนำไปสู่การนำ กลยุทธ์นั้นไปใช้ ทั้งนี้ จะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวก็ขึ้นอยู่กับ การประเมิน บริบทเชิงโครงสร้างที่ดำรงอยู่ในขณะนั้นซึ่งถือเป็นปัจจัยที่จำเป็นต่อการนำกลยุทธ์ดังกล่าวมาใช้สร้าง ความสำเร็จทางการเมือง โดยที่ปัจจัยที่เปิดโอกาสให้พรรคการเมืองสามารถดำเนินกลยุทธ์ทางการเมือง แบบประนีประนอมมาจากบริบทเชิงโครงสร้างในสังคมเกิดปัญหาในชั้นวิกฤติในด้านใดด้านหนึ่งจนทำให้ พรรคการเมืองหรือนักการเมืองที่มองเห็นปัญหาดังกล่าว ฉวยโอกาสใช้กลยุทธ์ทางการเมืองที่สอดคล้อง กับปัญหาที่เกิดขึ้นจากผู้คนในสังคมที่ต่างต้องเผชิญ สร้างความสำเร็จทางการเมืองให้กับตนเองด้วย การจูงใจประชาชนให้นิยมชมชอบต่อตัวพรรค ผู้สมัครและนโยบายของพรรคด้วยการเสนอแนว ใน การทางแก้ไขปัญหาที่เน้นให้ประชาชนเห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับอย่างเป็นรูปธรรมภายในระยะเวลา อันสั้นหรือภายในระยะเวลาอันรวดเร็วซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาชนที่ตกอยู่ในสภาวะวิกฤติต่างต้องการและเห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นจำเป็นที่จะต้องเร่งแก้ไขอย่างเร่งด่วนโดยผ่านวิธีสื่อสารทางการเมืองที่เข้าใจง่าย ไม่สลับซับซ้อน ใช้เทคนิคทางการตลาดผ่านช่องทางการสื่อสารทุกประเภท และแยกให้เห็นความแตกต่าง กับพรรคการเมืองคู่แข่งในลักษณะขาวกับดำอย่างชัดเจน

ดังนั้น เมื่อได้กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบริบทเชิงโครงสร้างและผู้กระทำ การตามมโนทัศน์ของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองแล้ว ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานว่า การเกิดการเมืองแบบ ประชานิยมของไทยนั้นเป็นผลมาจากปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงต่อกันคือ

1. โอกาสทางการเมืองที่เปิดขึ้น สืบเนื่องมาจาก เกิดการเปลี่ยนแปลงในบริบทเชิง โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เกิดวิกฤติขั้นรุนแรง ทำให้ประเทศไทยต้องขอรับความช่วยเหลือจาก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ, โครงสร้างทางสังคมซึ่งเป็นผลกระทบมาจากการเกิดวิกฤติ เศรษฐกิจก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาอย่างมากมาย, โครงสร้างทางการเมืองที่เป็นปัญหา สะสมมาตั้งแต่อดีตในเรื่องของการจัดตั้งรัฐบาลที่มีลักษณะเป็นสหพรรคซึ่งไม่มีเสถียรภาพและ โครงสร้างด้านต่างประเทศ อันได้แก่ บทบาทของกองทุนการเงินระหว่างประเทศในการกำหนด นโยบายทางเศรษฐกิจของไทย

2. พรรคไทยรักไทย ในฐานะของผู้กระทำการหลักที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการเมืองแบบ ประชานิยมขึ้น โดยพรรคไทยรักไทยได้ดำเนินกลยุทธ์ทางการเมืองที่สามารถสร้างความแตกต่าง จากคู่แข่งด้วยการนำฐานความคิดเชิงประชานิยมมาใช้ช่วงชิงความได้เปรียบทางการเมืองเหนือ พรรคคู่แข่งชั้นอื่น ๆ จากบริบทเชิงโครงสร้างที่เปิดโอกาสให้

ผลของการศึกษาทำให้ผู้วิจัยสามารถตอบโจทย์ที่ได้ตั้งไว้และสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้วางเอาไว้ กล่าวคือ การเกิดการเมืองแบบประชาธิปไตยของไทยเกิดขึ้นภายใต้บริบทเชิงโครงสร้างทางสังคมไทยในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

บริบทเชิงโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจ ภายใต้กรอบความคิดการพัฒนาแบบทุนนิยมและการเปิดเสรีทำให้เกิดการผูกขาดทั้งในระดับประเทศและในระดับโลก ภาวะเศรษฐกิจแบบพึ่งพิงเช่นนี้ทำให้เกิดการเปิดเสรีทางการเงินก่อให้เกิดวิกฤติของประเทศในปี พ.ศ. 2540 ส่งผลให้ประชาชนตกงาน ธุรกิจหลาย ๆ ธุรกิจต้องล้มละลายและปิดกิจการลงทำให้รัฐบาลของพลเอกชวลิต ต้องเข้าไปพึ่งกองทุนการเงินระหว่างประเทศหรือ ไอเอ็มเอฟ เพื่อกอบกู้ฐานะของประเทศ รัฐบาลของนายชวนเป็นรัฐบาลต่อจากรัฐบาลของพลเอกชวลิตได้บริหารจัดการเศรษฐกิจของชาติตามแนวนโยบายของไอเอ็มเอฟอย่างเคร่งครัดแต่ผลจากวิกฤติการณ์ที่เริ่มรุนแรงและผลกระทบอย่างต่อเนื่องที่ตามมาภายหลังจากการขอรับความช่วยเหลือจากไอเอ็มเอฟคือ การดำเนินนโยบายเชิงมหภาคทางเศรษฐกิจของประเทศถูกชี้นำและกำหนดจากองค์กรดังกล่าว ทำให้รัฐบาลชวนมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาตามหลักแนวคิดเสรีนิยมใหม่ที่ต้องรักษาวินัยทางการคลังอย่างเคร่งครัดและเงื่อนไขที่ไอเอ็มเอฟกำหนดขึ้นส่งผลให้รัฐบาลมุ่งเน้นการสร้างเสถียรภาพของอัตราการแลกเปลี่ยนและรัฐบาลตัดสินใจที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจมหภาคด้วยการปรับปรุงแก้ไขภาคธุรกิจการเงินการธนาคารเป็นหลักเพราะรัฐบาลเชื่อว่าจะส่งผลเชื่อมโยงนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ โดยปริยาย เงินทุนจากต่างประเทศจะไหลกลับเข้ามา สภาพคล่องจะดีขึ้น อัตราดอกเบี้ยจะมีทิศทางที่ดีขึ้นสอดคล้องกับภาวะความต้องการที่แท้จริงของตลาดแต่เมื่อดำเนินการแล้วได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสังคม องค์กรทางธุรกิจจำนวนนับหมื่นต้องลดขนาดกิจการลงหรือไม่ก็ประสบภาวะล้มละลายและปิดดำเนินการในที่สุด นำมาซึ่งปัญหาการว่างงานทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนลดลงเนื่องจาก มีการปลดคนงาน/ พนักงานเป็นจำนวนมากทั้งในภาคบริการและอุตสาหกรรม ส่งผลให้อัตราการว่างงานสูงขึ้นอย่างรวดเร็วและจากผลกระทบดังกล่าวยังได้ส่งผลกระทบต่อสังคมคือ การที่ผู้ปกครองถูกปลดออกจากงานทำให้ครอบครัวตกอยู่ในฐานะยากลำบากมากขึ้น เด็กจึงได้รับผลพวงนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สถิติเด็กที่ต้องออกจากโรงเรียน เด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ การทำร้ายเด็กและเด็กเข้าไปพัวพันการค้ายาเสพติดพุ่งสูงขึ้นอย่างมาก ดังนั้น การแก้ไขปัญหาในลักษณะเช่นนี้ทำให้รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ถูกสังคมขนานนามว่ารัฐบาลนี้มุ่งแต่ “อุ้มคนรวย ไม่ช่วยคนจนเลย” และรัฐบาลยังกำลังบริหารประเทศด้วยการย่ำรอยเท้าเดิมก่อนที่จะเกิดวิกฤติเศรษฐกิจเนื่องมาจากความผิดพลาดในการบริหารนโยบายเศรษฐกิจมหภาคของรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์โดยการเปิดเสรีทางการเงินทั้งที่ยังไม่มีความพร้อมซึ่งไม่สามารถที่แก้ปัญหาวิกฤติให้ผ่านพ้นไปได้แล้วกลับยิ่งทำให้วิกฤติที่เกิดขึ้นอยู่มีความเลวร้ายยิ่งขึ้นไปอีกจึงส่งผลให้ความคาดหวัง

และแรงสนับสนุนที่มีต่อรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ในช่วงแรกค่อย ๆ จางหายไปเรื่อย ๆ จนในท้ายที่สุดกลับกลายเป็นเสียงขับไล่รัฐบาลชุดนี้

บริบทเชิงโครงสร้างทางด้านสังคม จากภาวะวิกฤติฟองสบู่แตก การล้มละลายของธุรกิจหลายประเภทพนักงานบริษัทและพนักงานโรงงานจำนวนมากถูกปลดออกจากงานส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติดแต่เมื่อเกิดปัญหาขึ้น คนจนและคนว่างงานไม่เคยได้รับการเหลียวแลจากรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ โดยแนวทางการแก้ไขปัญหาทางสังคมของรัฐบาลชวน หลีกภัยมีขม้น เขาจึงจ้งกับการแก้ไขและกอบกู้สถานะของคนรวยในภาคธุรกิจการเงินซึ่งแทนที่รัฐบาลนี้จะจัดสรรปันส่วนทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดไปช่วยเหลือคนจนพร้อมกับช่วยเหลือคนรวย รัฐบาลชุดนี้ก็กลับไม่ทำโดยคิดเพียงว่าต้องให้คนรวยเข้มแข็งเสียก่อนแล้วคนรวยก็จะไปช่วยคนจนเองและถึงแม้ว่ารัฐบาลยังคงดำเนินนโยบายการแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาภาคการเงินการธนาคารควรเป็นหลักแต่ในช่วงก่อนหน้าการเลือกตั้ง รัฐบาลได้ประกาศมาตรการที่มีลักษณะเป็นประชานิยมสอดคล้องกับกระแสเรียกร้องที่เกิดขึ้นในขณะนั้นซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ได้ว่า รัฐบาลเองตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นและความรู้สึกของประชาชนที่ได้รับผลกระทบแต่ภายใต้ข้อจำกัดของเงื่อนไขที่ถูกกำหนดขึ้นโดยไอเอ็มเอฟและภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทำให้รัฐบาลเชื่อมั่นว่ามาตรการที่ใช้ดำเนินการอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้วแต่ก็ยังทำให้เห็นภาพวิกฤติรอบด้านที่กำลังรุมเร้าอยู่ในสังคมไทยได้อย่างเด่นชัดมากและจากปรากฏการณ์ในการบริหารงานของรัฐบาลมานานกว่า 2 ปี ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ มีให้เห็นอยู่ตลอดเวลา ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีการรวมบัญชีเงินบริจาคในโครงการผ้าป่าช่วยชาติของหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน เข้ากับกองทุนฝ่ายธนาคารและรัฐบาลจะนำเงินส่วนหนึ่งไปช่วยชำระหนี้ให้กับกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ได้กลายเป็นชนวนเหตุสำคัญของความขัดแย้งระหว่างลูกศิษย์ของหลวงตามหาบัวกับรัฐบาลหรือการชุมนุมเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลเข้ามาดูแลเรื่องของปัญหาราคาพืชผลเกษตรตกต่ำของเกษตรกรซึ่งผลลัพธ์จากการชุมนุมเรียกร้อง มีแตกต่างกันออกไป บ้างก็ได้รับความสนใจจากรัฐบาลแบบทันทีทันควัน เช่น กรณีการชุมนุมเพื่อเรียกร้องให้รัฐประกันราคาอ้อยแต่โดยส่วนใหญ่รัฐบาลมักอ้างว่าไม่มิงงบประมาณเพียงพอที่จะช่วยเหลือ แม้ว่าหลายครั้งที่รัฐบาลรับปากว่าจะช่วยเหลือแต่ก็ไม่ได้มีการดำเนินการจริง ดังนั้น เกษตรกรจำนวนมากจึงจำเป็นต้องมีการชุมนุมเพื่อทวงสัญญาที่รัฐบาลรับปากว่าจะให้ความช่วยเหลือแล้วซ้ำเล่า โดยกลุ่มคนเหล่านี้มองว่า “รัฐบาลมักจะล่าช้าในเรื่องของการช่วยเหลือเกษตรกรหรือผู้ยากไร้ พอมีมือบรื่องเรียนก็รับปากไปเพื่อให้มีอบกลับบ้านเท่านั้นแต่จากนั้นก็ไม่ได้ทำอะไร รัฐไม่ได้สนใจคนกลุ่มใหญ่ของประเทศเลยแต่กับคนรวยกลุ่มเล็ก ๆ การออกกฎหมายหรือการช่วยเหลือกลับทำได้เร็ว” จากการที่รัฐบาลชวน ยังยืนยันการดำเนินนโยบายที่กำลังกระทำอยู่ในขณะที่ประชาชนทุกกลุ่มล้วนเห็นตรงกันว่า นอกจากผลของการดำเนินนโยบายดังกล่าวจะ

ไม่สามารถแก้ไขปัญหาก็จริงแล้ว นโยบายบางประการยังขยายความเดือดร้อนของประชาชนให้มีเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 คุณค่าและความหมายของประชาชนสูงเด่นขึ้นอย่างชัดเจนในสังคมไทยในช่วง 3 ปีหลังเหตุการณ์ตุลาคม พ.ศ. 2516 จึงมีนักศึกษาและปัญญาชนจำนวนมากได้เข้าสู่ชนบทเพื่อไปเรียนรู้และไปร่วมกับชาวนาชนบทในการพัฒนาหมู่บ้านและตำบล สังคมไทยขณะนั้นเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับคำว่า เพื่อประชาชน โดยเฉพาะเพื่อประชาชนชั้นล่างในชนบท ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมซึ่งถือว่าคนยากจนในชนบทเริ่มถูกมองว่ามีความเท่าเทียมกับคนในเมืองแล้ว นโยบายของรัฐจึงหันไปสู่การพัฒนาชนบทมากยิ่งขึ้นเป็นเพราะรัฐเล็งเห็นว่าชาวนาชาวไร่ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศนั้นสมควรจะได้รับความสำคัญมากกว่ากลุ่มใด ๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น พรรคการเมือง นักการเมือง และนโยบายของพรรคจึงเริ่มเป็นไปเพื่อประชาชนในชนบทเพื่อดึงดูดให้กลุ่มคนเหล่านี้ลงคะแนนเสียงให้พรรคของตนอย่างชัดเจนเป็นครั้งแรก ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าภาคสังคมของไทยมีความเข้มแข็งมากขึ้น ดังนั้นในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ รัฐจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องฟังเสียงของประชาชนให้มากยิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน

บริบทเชิงโครงสร้างทางด้านการเมือง ระบบการเมืองของไทยมีปัญหาหนักและเรื้อรัง โดยเฉพาะการจัดตั้งรัฐบาลชุดที่ผ่าน ๆ มา มีลักษณะเป็นรัฐบาลผสมก่อให้เกิดความไร้เสถียรภาพในการบริหารบ้านเมือง เมื่อเกิดปัญหาความตึงเครียดทางด้านเศรษฐกิจที่สะสมมาเป็นระยะเวลาร่วมสิบปีทำให้รัฐบาลของพลเอกชวลิตธวัชสังคมและประชาชนมองว่า เป็นต้นเหตุที่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเผชิญกับวิกฤติที่ตกต่ำ รัฐบาลชุดนี้จึงต้องปิดฉากลง พรรคประชาธิปัตย์รับอาสาเข้ามาครอบงำประเทศและยังได้รับการตอบรับจากประชาชนอย่างไม่เคยมีมาก่อนแต่แล้วก็ได้ทำให้ประชาชนพบกับความผิดหวังจากการบริหารงานของพรรคประชาธิปัตย์ในสมัยที่ 2 เมื่อรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจตามแนวทางของไอเอ็มเอฟอย่างเคร่งครัดจนเกินไป สังคมเริ่มเห็นว่าการที่รัฐบาลดำเนินนโยบายเศรษฐกิจตามแนวทางของไอเอ็มเอฟนั้นเป็นแนวทางที่ผิดพลาด ไม่เหมาะสมกับสภาวะวิกฤติเศรษฐกิจของไทย กระแสสังคมก็เริ่มตั้งคำถาม ตั้งข้อสงสัยและเริ่มไม่เชื่อใจในการดำเนินงานของรัฐบาลจึงเกิดขบวนการต่อต้านรัฐบาลพร้อม ๆ กับการเกิดขบวนการลูกศิษย์หลวงตามหาบัวที่ร่วมกันคัดค้านนโยบายการรวมบัญชีการเงินของรัฐบาลซึ่งประกอบไปด้วยนักการเมือง นักธุรกิจ นักวิชาการและแรงงานที่มีชื่อว่า ชมรมร่วมใจไทย กู้ชาติวิธรงค์คัดค้านนโยบายเอาใจต่างชาติจนล้มคนไทยโดยเฉพาะประชาชนคนยากคนจนที่เป็นคนกลุ่มใหญ่แต่กลับสนองตอบต่อคนกลุ่มเล็ก ๆ ที่ร่ำรวยเงินทองในขณะที่คนจนมานั่งรอนอนรอพบเป็นเดือน ๆ ที่หน้ารัฐสภา รัฐบาลกลับไม่ยอมพบหน้าหรือพูดคุยด้วยประกอบกับสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำลงเนื่องมาจากการว่างงานและราคาพืชผลเกษตรตกต่ำยิ่งทำให้กลุ่มคนจนมีความรู้สึกคับแค้นใจมากขึ้น ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับประชาชนคนยากจนจึงขยายขอบเขตไปทั่วประเทศจึงเกิดการชุมนุมเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขปัญหานโยบายของรัฐที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนยากจนมีความถี่และมีคนที่เกี่ยวข้องกับ

การประท้วงมากกว่าในยุครัฐบาลใด ๆ แต่ดูเหมือนว่ารัฐบาลชุดนี้บิดพลิ้วข้อมูลใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือสร้างภาพตัวเอง ทำลายความน่าเชื่อถือของผู้ประท้วงว่าเป็นพวกที่ก่อความไม่สงบให้กับบ้านเมือง ส่งผลให้ความศรัทธาของรัฐบาลถดถอยลงซึ่งได้สร้างการจดจำในด้านลบให้กับประชาชนซึ่งกลายเป็นตราประทับที่เกิดขึ้นในใจประชาชนว่า รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ “บริหารงานไม่เป็น” นอกจากนี้ ในจังหวะเวลาดังกล่าว ประเทศไทยได้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ. 2540 เรียกว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540 โดยมีเจตนารมณ์ที่ต้องการให้การเมืองมีเสถียรภาพทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการเมืองมากขึ้นจนทำให้เกิดความหวังว่าการเมืองของประเทศไทยจะพัฒนาไปอีกก้าว

และบริบทด้านสุดท้ายได้แก่ **บริบทเชิงโครงสร้างทางด้านต่างประเทศ** จากการที่ประเทศไทยเปิดเสรีทางการเงินนั้นเป็นการเปิดช่องทางให้เงินทุนจากต่างประเทศไหลเข้า-ออกในประเทศอย่างสะดวก โดยเฉพาะเงินทุนระยะสั้นที่เข้ามาเพื่อแสวงหากำไรส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจและการเงินของไทยเป็นอย่างมาก การหลั่งไหลเข้ามาของเงินทุนต่างประเทศสู่ประเทศไทยได้นำไปสู่การเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ที่ส่งผลให้สังคมไทยได้รับความเดือนร้อนไปทั่วทำให้รัฐบาลของพลเอก ชาวลิต ตัดสินใจที่จะขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศและผลกระทบอย่างต่อเนื่องที่ตามมาหลังจากการขอรับความช่วยเหลือจากไอเอ็มเอฟคือ การดำเนินนโยบายเข้มงวดทางเศรษฐกิจของประเทศถูกชี้แนะและกำหนดจากองค์กรดังกล่าวทำให้รัฐบาลชนวนมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาตามหลักแนวคิดเสรีนิยมใหม่ที่ต้องรักษาวินัยทางการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจในระยะเวลานานขึ้นซึ่งการดำเนินการภายใต้เงื่อนไขที่ถูกกำหนดประกอบไปด้วยการกำหนดนโยบายเพื่อปรับโครงสร้างอุปสงค์รวม การลดรายจ่ายของภาคเอกชน การขึ้นราคาสินค้าสาธารณูปโภค การขายกิจการสาธารณูปโภคและการปฏิรูปสถาบันการเงินโดยการควบกิจการและการขายกิจการธนาคารเพื่อนำเงินกลับเข้ามาสู่ระบบเศรษฐกิจและเพื่อใช้หนี้เงินกู้ต่างประเทศที่รัฐบาลกู้ มาอีกทั้งยังมีการกำหนดเงื่อนไขเวลาให้รัฐบาลต้องเสนอร่างกฎหมายเพื่อเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาและระยะเวลาที่รัฐสภาต้องผ่านร่างกฎหมายซึ่งเป็นเกณฑ์ปฏิบัติที่รัฐบาลต้องดำเนินการอย่างเคร่งครัดอีกด้วย การกำหนดระยะเวลาดังกล่าวย่อมแสดงถึงการแทรกแซงในกระบวนการนิติบัญญัติกฎหมายรัฐสภาโดยรัฐบาลซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระและบทบาทอันสำคัญขององค์กรรัฐสภาภายใต้การควบคุมของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

บริบทเชิงโครงสร้างดังที่กล่าวมาข้างต้น กลายเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทยและโอกาสทางการเมืองที่เกิดขึ้นผนวกเข้ากับจังหวะที่พรรคไทยรักไทยสามารถฉกฉวยโอกาสที่ทางการเมืองเปิดให้ด้วยการใช้กลยุทธ์การตลาดทางการเมือง นำแนวทางการเมืองแบบประชานิยม

เข้ามาสร้างความสำเร็จจากการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2544 ภายหลังจากพรรคไทยรักไทยที่มีการเรียนรู้และประเมินบริบทเชิงโครงสร้างแล้วทำให้พบว่า ทั้งบริบทเชิงโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจ, สังคม, การเมืองและด้านต่างประเทศเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของพรรคไทยรักไทยเนื่องจากสังคมส่วนใหญ่ของประเทศไม่เห็นด้วยกับ นโยบายการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมของรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ที่กำลังกระทำอยู่เพราะภายใต้การบริหารจัดการด้วยนโยบายดังกล่าวของรัฐบาลไม่ได้ ทำให้วิกฤติที่เกิดขึ้นบานปลายไปกว่าที่เป็นอยู่ อีกทั้งยังส่งผลเสียเพิ่มขึ้นอีกด้วยทำให้ประชาชนในสังคมมีต้องการผู้นำที่มีแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหานั้นซึ่งอยู่ในระดับที่ขึ้นพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตรจึงประกาศตัว **พรรคไทยรักไทย** ขึ้นเพื่อที่จะเป็นการเมืองแบบใหม่ในสังคมไทย โดยยุทธวิธีที่พันตำรวจโททักษิณนำมาใช้ในการชิงชัยครั้งนี้คือ ตัวของพันตำรวจโททักษิณเองที่ต้องอ่านใจความในรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ. 2540 ให้แตกพร้อมวิเคราะห์เส้นทางสู่อำนาจที่มั่นคง กับอ่านใจคนไทยทั่วประเทศให้ออกเพื่อเข้าถึงความคาดหวังของประชาชนในการดำรงชีวิตที่ดีกว่า จากนั้นจึงวางแผนและสั่งให้มีการออกแบบสินค้า (นโยบายพรรค) จัดหีบห่อตามสเปกที่สนองความต้องการตัดสินใจ (ซื้อ) ของประชาชนได้ว่าจะต้องเลือกผลิตภัณฑ์ภายใต้แบรนด์นาม **"ไทยรักไทย"** เท่านั้น ดังนั้น เมื่อช่วงปลายปี พ.ศ. 2543 พันตำรวจโททักษิณ ได้เริ่มปฏิบัติโดยส่งสมาชิกพรรคออกไปทำการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งด้วยการนำกลยุทธ์การตลาดทางการเมืองเข้าไปช่วย การรณรงค์หาเสียงจึงได้ผลออกมาเกินร้อยจากตัวสินค้าที่เรียกกันง่าย ๆ ว่า **"ประชานิยม"** พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อกลางเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นคนแรกด้วยภาพลักษณ์ของผู้ที่ประสบความสำเร็จทางธุรกิจจนกลายเป็นนักธุรกิจที่มีเงินเป็นหมื่นล้านยอมเป็นผู้ที่มีความรู้ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและมีความสามารถมากเพียงพอที่จะนำพาวิกฤติของชาติและบริหารประเทศให้ดีขึ้นได้ไม่แพ้กับผู้นำพรรคการเมืองอื่น ๆ

ปัญหาของพรรคไทยรักไทยและพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ภายหลังจากได้รับการเลือกตั้งเข้ามาคือการเร่งเข้าจากทั่วทุกสารทิศให้เร่งทำตามนโยบายที่พรรคไทยรักไทยหาเสียงเอาไว้ในช่วงเลือกตั้ง หากเป็นคนอื่นอาจเห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ยากลำบากแต่สำหรับพันตำรวจโททักษิณและพรรคไทยรักไทยดูเหมือนจะเห็นว่าการเร่งเข้านี้เป็นโอกาสของตัวเอง อย่างน้อยที่สุดก็เป็นการแสดงให้เห็นว่า พรรคไทยรักไทยไม่ใช่จะคิดใหม่ ทำใหม่เพียงอย่างเดียว หากแต่พรรคไทยรักไทยยังสามารถทำตามที่ได้สัญญาไว้ได้ด้วยการนำเสนอนโยบายของพรรคไทยรักไทยนั้นได้กลายเป็นจุดเด่นของพรรคแสดงให้เห็นว่า พันตำรวจโททักษิณ มีความกล้าหาญในทางการเมืองอย่างมากที่กล้าประกาศแนวนโยบายการหาเสียงอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมและมีความชัดเจน โดยพรรคไทยรักไทยชูนโยบายสร้างคะแนนนิยมทางการเมืองในรูปแบบของประชานิยมซึ่งการดำเนินการเช่นนี้มีจุดอ่อนตรงที่ หากทำได้แค่พูดแต่ปฏิบัติจริงไม่ได้ พรรคไทยรักไทยก็

คงเป็นเพียงแค่รัฐบาลที่ถูกกล่าวหาในภายหลังว่าหลอกลวงประชาชน ดังนั้น รัฐบาลพรรคไทยรักไทยจึงต้องทำทุกวิถีทางที่จะไม่ให้เกิดข้อครหาขึ้นได้ซึ่งพรรคไทยรักไทยได้การดำเนินนโยบายดังกล่าวผ่านช่องทางการสื่อสารทุกรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารของพรรคคนนอกจากนั้นพันตำรวจโททักษิณยังสามารถทำให้พรรคไทยรักไทยมีเสถียรภาพทำให้พรรคการเมืองอื่น ๆ ยุบเข้ามารวมได้และยังสามารถสยบพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งถือเป็นพรรคการเมืองที่เชี่ยวชาญในการเป็นฝ่ายค้านอีกด้วย ดังนั้น ตั้งแต่รัฐบาลเริ่มต้นพันตำรวจโททักษิณและคณะรัฐมนตรีต่างเร่งทำงานในทันที โดยถือว่าการทำตามนโยบายที่สัญญาไว้กับประชาชนจะเป็นเกราะป้องกันภัยต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ทุกเวลา ยิ่งนโยบายที่มีลักษณะเป็นประชานิยมสามารถโน้มน้าวและสร้างความสนใจให้กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้เป็นอย่างดี ในสถานะที่ประชาชนกลุ่มนี้ต่างเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในชีวิตประจำวันซึ่งรัฐบาลชุดนี้จะเน้นไปที่เกษตรกรรายย่อย คนยากไร้หรือกลุ่มคนที่เรียกกันว่า “รากหญ้า” ซึ่งถือว่าเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ยิ่งทำให้นโยบายของรัฐบาลชุดนี้ดูดีขึ้น หลังจากนั้น รัฐบาลพันตำรวจโททักษิณ ยังประกาศ “พักชำระหนี้เกษตรกร 3 ปี” ซึ่งการที่รัฐบาลเลือกนโยบายนี้ขึ้นมาเป็นนโยบายหลักเพราะเห็นว่า ปัญหาหนี้สินเป็นปัญหาที่ใหญ่ที่สุดของเกษตรกรที่ทำให้ล้มตาอำปากไม่ได้เสียทีและคิดว่าการพักชำระหนี้เป็นระยะเวลา 3 ปี จะทำให้เกษตรกรสามารถสร้างรายได้จากการผลิตได้มากขึ้น นับว่าเป็นนโยบายที่เอาใจเกษตรกรที่ถูกจุดทีเดียวเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอย่างมากและเป็นอย่างคาดหมาย เมื่อนโยบายเริ่มออกมาเป็นรูปธรรม คณะรัฐมนตรีในตัวพันตำรวจโททักษิณ และพรรคไทยรักไทยก็พุ่งกระชูด จะเห็นได้ว่า พันตำรวจโททักษิณกำลังทำให้ พรรคไทยรักไทยกลายเป็นพรรคการเมืองที่พูดจริง ทำจริง

นโยบายพักชำระหนี้เกษตรกรรายย่อยนี้ รัฐบาลถือว่าเป็นการยกภาระที่หนักบนบ่าของเกษตรกรลง ขณะเดียวกันก็ยังอัดฉีดเงินลงไปยังหมู่บ้านตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านกับนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดย 2 นโยบายนี้รัฐบาลหวังจะทำให้ “รากหญ้า” สามารถประกอบอาชีพหลากหลายและสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในหมู่บ้านของตนเองได้ เพื่อที่จะช่วยให้เกษตรกรสามารถฟื้นตัวเร็วขึ้น โดยที่นโยบายกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท ถือเป็นนโยบายที่ต่อเนื่องจากการพักชำระหนี้ 3 ปี เมื่อมีการพักชำระหนี้แล้วย่อมต้องมีกองทุนหมู่บ้านเข้ามาสนับสนุน เป็นการกระจายงบประมาณให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้านเป็นครั้งแรก เป็นเงินที่รัฐบาลต้องการให้คนในหมู่บ้านจัดการบริหารกันเอง เพื่อให้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านที่แต่ละชุมชนสามารถกู้ยืมไปลงทุนได้ซึ่งรัฐบาลเห็นว่าการนำเม็ดเงินลงไปจะช่วยให้การขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านขยับตัวและขยายตัวออกไปได้ นี่เป็นอีกครั้งหนึ่งที่รัฐบาลส่งเงินทั้งก้อนลงไปถึงหมู่บ้านโดยไม่ผ่านกลไกของรัฐซึ่งรัฐบาลระบุว่าจะได้ไม่มีการหักเปอร์เซ็นต์จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เงินเคยผ่านมือไป ส่วนโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวคิดที่ต้องการให้แต่ละหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์หลักเป็นของตัวเอง กล่าวคือ เป็นการใช้วัตถุดิบ ทรัพยากรท้องถิ่นมาทำการพัฒนาจนกลายเป็นสินค้าที่มี

คุณภาพ มีจุดเด่นและมีจุดขายที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายไปทั่วประเทศตลอดจนทั่วโลกจนทำให้สินค้าสร้างรายได้และนำเงินที่ได้กลับมาพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้โดยประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ด้วยตนเอง

นโยบายทั้งหมดนี้ รัฐบาลภายใต้การนำของพันตำรวจโททักษิณ ดำเนินการในทันทีที่เข้ามาบริหารประเทศซึ่งถือเป็นการสร้างความหวังทางการเมืองแบบใหม่ ขณะเดียวกัน ประชาชนก็เพิ่มความเชื่อมั่นในความสามารถเชิงการบริหารของรัฐบาลมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากนโยบายช่วยเหลือคนยากจน ด้วยการพักชำระหนี้และการสนับสนุนเงินเพื่อสร้างงานให้ให้กับรากหญ้าแล้ว รัฐบาลยังเอาใจใส่ในสุขภาพของประชาชนในประเทศโดยการประกาศนโยบาย “30 บาทรักษาทุกโรค” ซึ่งนโยบายนี้เดิมถูกสับประมาทว่าทำไม่ได้จริงแต่ภายหลังการเลือกตั้งเพียง 3 เดือน รัฐบาลก็ผลักดันโครงการนี้ออกมาเป็นรูปธรรม โดยทำเป็นโครงการนำร่องใน 6 จังหวัดที่พร้อมให้บริการ นโยบายนี้เปิดโอกาสให้ประชาชนจ่ายค่ารักษาโรคเหลือเพียง 30 บาท จากรายงานของสถานพยาบาลต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า มีผู้ป่วยเข้ามาใช้บริการตรวจรักษาในแผนกผู้ป่วยนอกเพิ่มมากขึ้นกว่าเท่าตัว นโยบายนี้เป็นอีกนโยบายหนึ่งของรัฐบาลที่ประสบความสำเร็จแม้ว่าจะมีปัญหาติดขัดอยู่บ้างแต่อย่างน้อยคนระดับรากหญ้าก็พอใจกับ 30 บาทรักษาทุกโรคของรัฐบาลอย่างมากทีเดียว

ทั้งหมดนี้เป็นตัวอย่างชัดเจนที่ชี้ชัดว่า รัฐบาลพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตรทำตามสัญญา แม้ผลที่ออกมาจะไม่เต็ม 100% แต่ถือว่ารัฐบาลได้ดำเนินการและเสียคะแนนนิยมจากรากหญ้าได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย การที่พันตำรวจโททักษิณและพรรคไทยรักไทยสามารถยืนยันคำพูดด้วยการทำนโยบายที่ประกาศไว้ให้ปรากฏเป็นรูปธรรมนี้ ถือเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้เป็นอย่างดี ยิ่งในระยะหลังที่รัฐบาลพันตำรวจโททักษิณ สามารถใช้หลักการบริหารผลักดันให้ราคายางพาราดีดตัวสูงขึ้นจากเดิมประมาณกิโลกรัมละ 22 บาทกลายเป็นกิโลกรัมละ 50 บาท ยิ่งทำให้ประชาชนเห็นความแตกต่างในเชิงการบริหารระหว่างรัฐบาลชุดเก่า ๆ กับรัฐบาลพันตำรวจโททักษิณที่ประกาศตัวว่าเชี่ยวชาญทางการบริหาร รัฐบาลชุดนี้แสดงให้เห็นหลายต่อหลายครั้งในการที่จะหาเงินมาให้ประชาชน หลายครั้งแสดงถึงวิธีการใช้เงินเพื่อให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า ขณะเดียวกันก็ยังสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวมได้ดี ทำให้ คำพูดของพันตำรวจโททักษิณ กลายเป็นคำพูดที่ใคร ๆ ก็ต้องฟังและเชื่อถือ และยิ่งรัฐบาลชุดนี้ย้ำหนักแน่นว่า นโยบายทั้งหมดที่กล่าวมานี้คือส่วนหนึ่งที่ทำให้เศรษฐกิจหลุดพ้นจากวิกฤติได้เร็วขึ้น และดูเหมือนว่าพันตำรวจโททักษิณเองก็จะสนุกสนานกับการเปิดเกมใหม่ ๆ อยู่เรื่อย ๆ จึงเห็นได้ว่าไม่เพียงแต่นโยบายที่พรรคไทยรักไทยประกาศไว้ตอนหาเสียงเลือกตั้งเท่านั้นที่พันตำรวจโททักษิณนำมาทำให้เป็นรูปธรรม ในระหว่างที่พันตำรวจโททักษิณ บริหารประเทศก็คิดโครงการใหม่ ๆ ออกมา อยู่ตลอดเวลาจะเห็นได้ว่า พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีที่ประกาศสงคราม 3 สงคราม

นั่นคือ ประกาศสงครามกับยาเสพติด ประกาศสงครามกับความยากจนและประกาศสงครามกับการทุจริตคอร์รัปชัน ในจำนวน 3 สงครามนี้การทำสงครามกับยาเสพติดได้รับเสียงสรรเสริญจากประชาชนมากที่สุด แม้ว่าการดำเนินนโยบายดังกล่าวจะทำให้มีผู้เสียชีวิตจำนวนมากแต่ปัญหาเสพติดในระยเวลานั้นก็กลับเบาบางลงอย่างรู้สึกได้และการดำเนินการดังกล่าวถือเป็นการตอกย้ำให้เห็นอีกครั้งว่า **“พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร พุดจริง ทำจริง ที่เป็นการตอกย้ำความน่าเชื่อถือของยี่ห้อทักษิณ และไทยรักไทย”**

นอกจากการใช้กลยุทธ์ความโดดเด่นทางด้านภาพลักษณ์ที่แสดงออกถึงความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งอยู่เสมอ การแสดงออกถึงการตัดสินใจอย่างฉับไวในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประเทศของ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ที่พรรคไทยรักไทยได้อาศัยกระแสของความเบื่อหน่ายกับการเมืองแบบเดิมในช่วงที่ประชาชนต้องการความเปลี่ยนแปลงต้องการสิ่งใหม่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำแบบใหม่ๆ ที่จะเข้ามาฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจที่บอบช้ำจากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ รวมทั้งกระแส **“เบื่อชนวน”** กับกลยุทธ์นโยบายแบบประชานิยมเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ลงคะแนนเสียงในตลาดการเมืองซึ่งถือเป็นกลยุทธ์หลักแล้ว พรรคไทยยังมีการนำกลยุทธ์ปลีกย่อยที่ช่วยเสริมกลยุทธ์หลักอีกหลายประการซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับแนวคิดแบบประชานิยม เช่น การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตั้งชื่อพรรคว่าไทยรักไทย เพื่อให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าพรรคนี้เป็นของประชาชนและทำให้ประชาชนเห็นว่าพรรคมีความห่วงใยในชีวิตของคนไทยทุกคน อีกทั้งยังมีการดึงให้ประชาชนทุกคนหันหน้ามาร่วมมือกันแก้ไขปัญหา โดยมีพรรคไทยรักไทยเป็นผู้นำในยามที่ประเทศชาติตกอยู่ในห้วงวิกฤติซึ่งเชื่อว่าเป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายบริหารประเทศตามแนวทางเสรีนิยมใหม่ โดยเฉพาะการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกองทุนการเงินระหว่างประเทศอย่างเคร่งครัดหรือแม้แต่กลยุทธ์ในการวางตำแหน่งของพรรคใหม่ที่เน้นการทำงานและการบริหารประเทศในรูปแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากกรอบวัฒนธรรมการทำงานแบบเก่าตามปรัชญาการบริหารของพรรคที่เสนอว่า **“คิดใหม่ ทำใหม่”**

ดังนั้น การวางตำแหน่งของพรรคการเมืองที่เน้นความเปลี่ยนแปลงสูงและยังตอบสนองต่อความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงของประชาชนและจากการที่พรรคไทยรักไทยเป็นพรรคการเมืองพรรคแรกที่ก่อตั้งขึ้นภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ดำเนินกิจกรรมการเมืองของพรรคตามแนวทางเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตั้งแต่เริ่มต้นจวบจนกระทั่งปัจจุบัน โดยการนำเสนอสาระของนโยบายในเชิงรูปธรรมเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาของประเทศเป็นธงนำในการหาเสียงเลือกตั้งกระทั่งได้รับการตอบรับจากพี่น้องประชาชนอย่างท่วมท้น นอกจากนั้นพรรคยังดำเนินกลยุทธ์การตลาดทางการเมืองด้วยการนำเสนอภาพลักษณ์ (Image) เหล่านั้นผ่านออกมาสู่ผู้บริโภคโดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น การโฆษณาผลงานของรัฐบาลทักษิณหรือพรรคไทยรักไทย ผ่าน T.V. วิทยุหรือหนังสือพิมพ์ ดังจะเห็นได้จากป้ายโฆษณาของพรรคที่จะเน้นข้อความสั้น ๆ แต่มีความหมายที่กินใจ อีกเหิม ดึงดูดและมีสีสันที่

เจ้าอากรมณเฑียรประกอบอยู่ด้วย อย่างเช่นการใช้สีแดงและสีน้ำเงิน เป็นหลักหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อกระจายการรับรู้ให้แก่ประชาชนและสร้างความรู้สึกร่วมกันว่า พระคเณศให้ความใส่ใจในทุกปัญหาและประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง

การอภิปรายผล

จากข้อค้นพบของการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การเกิดการเมืองแบบประชานิยมของไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่งกับบริบทเชิงโครงสร้างที่เกิดวิกฤติอยู่ในขณะนั้น กล่าวคือ บริบทเชิงโครงสร้างเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต่อการเกิดของการเมืองแบบประชานิยมซึ่งถือเป็นเงื่อนไขที่เพียงพอที่พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตรและพรรคไทยรักไทยจะฉกฉวยโอกาสที่เกิดขึ้นจากเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่เปิดให้ ดังนั้น หากบริบทเชิงโครงสร้างไม่ตกอยู่ในภาวะวิกฤติ การดำเนินกลยุทธ์การตลาดทางการเมืองแบบประชานิยมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งก็ยากที่จะประสบผลสำเร็จได้และเช่นเดียวกัน หากบริบทเชิงโครงสร้างในลักษณะดังกล่าว เปิดโอกาสให้แก่พรรคการเมืองในฐานะที่เป็นผู้กระทำการไม่สามารถฉกฉวยโอกาสด้วยการกำหนดกลยุทธ์ทางการเมืองที่สอดคล้องกับบริบทเชิงโครงสร้างแล้ว ความสำเร็จทางการเมืองก็ย่อมที่จะเกิดขึ้นได้ยากในระยะเวลาอันสั้น และจากกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์การเกิดการเมืองแบบประชานิยมของไทยเป็นต้นแบบที่พัฒนามาจากพิจารณาแนวการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบริบทเชิงโครงสร้างที่ดำรงอยู่ในช่วงเวลานั้นซึ่งได้แก่ โครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และทางด้านต่างประเทศกับพรรคไทยรักไทยซึ่งถือว่าเป็นผู้กระทำการหลักที่มีส่วนในการผลักดันให้เกิดการเมืองแบบประชานิยมขึ้นบนวิธีวิทยาแนวประวัติศาสตร์เชิงโครงสร้าง

ผลจากการศึกษาในวิทยานิพนธ์ชี้ให้เห็นว่า กรอบแนวคิดที่วิเคราะห์ขึ้นมามีดังกล่าวนำมาใช้อธิบายการเกิดการเมืองแบบประชานิยมของไทยได้ กล่าวคือ จากกรอบแนวคิดในการวิจัยของ บุญศรี ยี่หวะ (2547) นำเสนอปัจจัยเชิงโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นผลกระทบมาจากการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 และอีกด้านมาจากลักษณะเฉพาะของพรรคไทยรักไทยที่นำโดยพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคที่ทำให้สามารถดำเนินกลยุทธ์ทางการเมืองสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง ด้วยการนำนโยบายหาเสียงแนวประชานิยมมาใช้เพื่อช่วงชิงความได้เปรียบทางการเมืองเหนือพรรคคู่แข่ง จะพบว่า ปัจจัยเชิงโครงสร้างที่เป็นเงื่อนไขใช้ในอธิบายการเกิดของการเมืองแบบประชานิยมของไทยสอดคล้องกับปัจจัยเชิงโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจในแง่ที่เป็นปัจจัยเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการเมืองแบบประชานิยมขึ้นและปัจจัยเชิงผู้กระทำการที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการเมืองแบบประชานิยม โดยใช้กลยุทธ์การตลาดการเมืองแนวประชานิยมเพื่อสร้างความสำเร็จทางการเมืองของพรรคไทยรักไทย แต่ผลการวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์นี้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยเชิงโครงสร้าง

ทางด้านเศรษฐกิจที่เป็นเงื่อนไขและปัจจัยเชิงผู้กระทำการที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการเมืองแบบประชานิยม โดยใช้กลยุทธ์การตลาดการเมืองแนวประชานิยมเพื่อสร้างความสำเร็จทางการเมืองของพรรคไทยรักไทยนั้น ยังไม่สมบูรณ์เพียงพอในการอธิบายการเกิดการเมืองแบบประชานิยม คือ

1. บริบทเชิงโครงสร้างของสังคมไทยในช่วงเวลาของการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 ตกอยู่ภายใต้ผลพวงของวิกฤติเศรษฐกิจที่รุนแรงซึ่งเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2540 และส่งผลต่อเนื่องมาจนถึงในช่วงเวลาของการเลือกตั้ง วิกฤติเศรษฐกิจซึ่งเริ่มเกิดขึ้นในรัฐบาลของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ จนทำให้ทุนสำรองระหว่างประเทศร่อยหรอและในท้ายที่สุดก็ต้องขอรับความช่วยเหลือจาก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ เมื่อรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ของ นายชวน หลีกภัย มารับช่วงในการบริหารประเทศในเวลาต่อมา มาตรการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจถูกกำหนดมาจาก องค์การทางการเงินระดับโลกเพื่อแลกกับความช่วยเหลือทางการเงินที่จะได้รับ

2. บริบทเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจดังกล่าว เป็นโอกาสทางการเมืองที่เปิดให้พรรคไทยรักไทย ในฐานะของผู้กระทำการที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการเมืองแบบประชานิยม โดยใช้กลยุทธ์การตลาดการเมืองแนวประชานิยม เพื่อสร้างความสำเร็จทางการเมืองของพรรคไทยรักไทยภายหลังที่พรรคมีการวิเคราะห์ถึงบริบทเชิงโครงสร้างแล้ว พบว่า วิกฤติเศรษฐกิจเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะส่งผลต่อการเลือกตั้ง เมื่อประชาชนไม่เห็นด้วยกับแนวทางการแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ โดยใช้กลยุทธ์ 3 ประสาน “ชูพื้นตำรวจโททักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคเป็นจุดขาย, ใช้นโยบายหาเสียงแนวประชานิยมสร้างจุดเด่นและเน้นอดีต ส.ส.เป็นจุดเสริม”

ดังนั้น ผลในการวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์นี้จึงเป็นการวิเคราะห์เพิ่มเติมจากปัจจัยเชิงโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจของ บุญศรี ยี่หมะ เนื่องจากการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงโครงสร้างกับผู้กระทำการในการอธิบายการเกิดการเมืองแบบประชานิยมของไทยนั้น จะต้องพิจารณาปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในด้านอื่น ๆ ได้แก่ โครงสร้างทางสังคมที่เป็นผลพวงมาจากวิกฤติเศรษฐกิจและจากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ ด้านการเมืองซึ่งมาจากการเป็นรัฐบาลผสมที่ไม่ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเศรษฐกิจของประเทศและด้านต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจไทยของกองทุนการเงินระหว่างประเทศเพิ่มเติมด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดการวิจัยขึ้น เพื่อที่จะใช้ในการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างและผู้กระทำการ ตามกรอบทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองเสริมปัจจัยเชิงโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจและพรรคไทยรักไทยในฐานะผู้กระทำการหลักที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการเมืองแบบประชานิยมให้มีน้ำหนักในการอธิบายเพียงพอยิ่งขึ้น

จากการอภิปรายเชิงทฤษฎีชี้ให้เห็นถึงนัยเชิงทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาที่สำคัญ มีดังนี้คือ

1. การพิจารณาถึงแนวการวิเคราะห์ทางการเมืองต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วในแง่ของกรอบแนวความคิดและมุมมองในการอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมือง อาจจะสังเกตเห็นได้ว่า การอธิบายที่มีอยู่ในแนวการวิเคราะห์ทั้งหลายมักจะอิงอยู่กับแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งของสองแนวคิด อันเป็นรูปแบบหลักในการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมเสมอ นั่นคือ หากไม่ใช่แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างที่แสดงออกในการอธิบายด้านสถาบัน กระบวนการและสภาพแวดล้อมทางสังคม ก็เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการกระทำที่ถือว่าความรู้สึกนึกคิดหรือความต้องการของผู้กระทำเป็นตัวกำหนดปรากฏการณ์ โดยทั่วไปมักเชื่อว่า การที่จะวิเคราะห์สาเหตุของเหตุการณ์ทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างรอบด้านนั้นจะต้องอาศัยทั้งแนวคิดทั้งด้านโครงสร้างและตัวผู้กระทำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2. เมื่อนำเอาทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ ในส่วนของการเกิดการเมืองแบบประชาธิปไตยในไทย อาจสรุปได้ว่าเป็นการวิเคราะห์ทั้งโครงสร้างสังคม ผู้กระทำการทางสังคม รวมถึงค่านิยมหรือแนวความคิดของกลุ่มคนในสังคมที่เป็นตัวกำหนดระบบสังคมด้วยโครงสร้างสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการเกิดการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้น สามารถที่จะวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะเจาะจงของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองตลอดจนการต่างประเทศภายใต้ความสัมพันธ์ในเชิงกำหนดซึ่งกันและกันระหว่างโครงสร้างทั้งหมด กล่าวคือ ในการพิจารณาแบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคมในฐานะที่เป็นโครงสร้าง เราสามารถเน้นการวิเคราะห์ได้เป็นความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านการเมืองรวมทั้งด้านการต่างประเทศที่ดำรงอยู่ตามลำดับ โดยที่เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองรวมทั้งการต่างประเทศนั้นต่างก็มีความสัมพันธ์ระหว่างกันด้วย

3. ในการที่จะอธิบายถึงปรากฏการณ์การเมืองแบบประชาธิปไตยได้นั้น จำเป็นจะต้องพิจารณาในเชิงของการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบริบทเชิงโครงสร้างแต่ละด้านที่ดำรงอยู่ในช่วงเวลานั้นกับพรรคไทยรักไทยซึ่งถือว่าเป็นผู้กระทำการหลักที่มีส่วนในการผลักดันให้เกิดการเมืองแบบประชาธิปไตยขึ้นบนวิถีวิทยาแนวประวัติศาสตร์เชิงโครงสร้างว่า ระหว่างบริบทเชิงโครงสร้างกับผู้กระทำการนั้น มีการดำเนินความสัมพันธ์เชิงกลยุทธอย่างไร โดยแนวคิดความสัมพันธ์เชิงกลยุทธ เสนอว่า ผู้กระทำการมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมรอบตัวจะดำเนินกลยุทธได้ตอบกับบริบทเชิงโครงสร้างที่ตนเองดำรงอยู่โดยตัดสินใจเลือกใช้กลยุทธใดกลยุทธหนึ่งหลังจากผ่านการศึกษา เรียนรู้และประเมินบริบทเชิงโครงสร้างที่ดำรงอยู่แล้วเชื่อว่า กลยุทธที่ตนเองตัดสินใจเลือกนั้นเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทเชิงโครงสร้างทำให้ความตั้งใจหรือเป้าหมายที่ตนเองวางไว้บรรลุผลสำเร็จ

4. การวิเคราะห์การเกิดการเมืองแบบประชาธิปไตยบนวิถีวิทยาแนวประวัติศาสตร์เชิงโครงสร้าง ไม่ว่าจะเป็นการอธิบายในแง่การกระทำของผู้กระทำการและการอธิบายในเชิงโครงสร้าง เราจะพบความสัมพันธ์อย่างแยกไม่ออกระหว่างรูปแบบการอธิบายกับระดับการอธิบาย เหตุผลประการสำคัญก็คือ

ในด้านหนึ่งการอธิบายในเชิงการกระทำ เป็นการอธิบายที่อยู่บนฐานของแนวคิดระดับปัจเจกบุคคล อีกด้านหนึ่ง การอธิบายในแง่โครงสร้างก็เป็นการอธิบายจากระดับองค์รวมทำให้พบว่า ไม่มีแนวคิดใดเพียงแนวคิดเดียวที่สามารถให้คำอธิบายในแต่ละด้านอย่างสมบูรณ์รอบด้านเพราะแต่ละแนวคิดต่างก็มีข้อดีและข้อด้อยของตัวเอง นักวิชาการทางสังคมศาสตร์ส่วนหนึ่งจึงพยายามเสนอทางออกด้วยการหาทางเชื่อมโยงแนวคิดที่ได้แย้งกันเข้าด้วยกันเพื่อนำไปสู่การอธิบายที่สามารถอุดช่องว่างของแต่ละแนวคิดในปัญหาการอธิบายแต่ละด้านได้ถึงแม้จะยังมีข้อโต้แย้งกันอยู่ว่า ข้อเสนอเหล่านี้สามารถแก้ปัญหาหรืออุดช่องว่างได้จริงหรือไม่ และเพียงพอก็ตามแต่จากพื้นฐานวิธีวิทยาแนวโครงสร้างและผู้กระทำการดังกล่าวข้างต้น เราจึงสามารถวิเคราะห์นโยบายประชานิยมได้ว่าเป็นผลผลิตและกระบวนการทางสังคมที่เกิดจากการกำหนดเงื่อนไขเชิงโครงสร้างสังคมและการเคลื่อนไหวของผู้กระทำการทั้งสิ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีขอบเขตในการศึกษาเพื่อที่จะทำความเข้าใจถึงกรเกิดการเมืองแบบประชานิยมของไทย หลังจากแนวคิดนี้มีการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในสังคมไทยเมื่อพรรคไทยรักไทยได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 โดยที่การศึกษาครั้งนี้จะมุ่งชี้ให้เห็นถึงสาเหตุของการเกิดประชานิยมขึ้นในประเทศต่าง ๆ รวมถึงในประเทศไทยด้วยว่าสาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดการเมืองแบบประชานิยมในไทยนั้นเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขใดบ้างและพรรคไทยรักไทยใช้กลยุทธ์การตลาดทางการเมืองนำแนวทางแบบประชานิยมมาใช้ในการสร้างความสำเร็จทางการเมือง เท่านั้น

สิ่งที่ต้องดำเนินการศึกษาวิจัยต่อไปก็คือ ภายหลังจากที่พรรคไทยรักไทยภายใต้การนำของ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตรซึ่งถือเป็นรัฐบาลคณะที่ 54 ของประเทศ ส่งผลให้พันตำรวจโททักษิณ กลายเป็นบุคคลที่สร้างประวัติศาสตร์ให้วงการเมืองไทยอย่างมาก ดังนั้นจึงควรที่จะต้องศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

1. รัฐบาลพรรคไทยรักไทยนี้มีการบริหารประเทศต่อไปอย่างไร อยู่ครบวาระ 4 ปีหรือไม่ และภายใต้รัฐบาลชุดนี้มีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นหรือไม่
2. การดำเนินกลยุทธ์การตลาดทางการเมืองยังปรากฏอยู่หรือไม่ ถ้ายังปรากฏอยู่มีการดำเนินการอย่างไร
3. นโยบายแนวประชานิยม ยังคงถูกนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประเทศอีกหรือไม่
4. ผลของการดำเนินงานจากนโยบายประชานิยมในแต่ละนโยบาย ผลสรุปเมื่อครบวาระ 4 ปีของรัฐบาล ประชาชนได้รับผลดีหรือผลเสียอย่างไร

5. จากการที่พรรคไทยรักไทยประสบความสำเร็จจากการใช้กลยุทธ์การตลาดทางการเมือง แล้วโดยถือเอานโยบายประชานิยมเป็นหลัก ในการเลือกตั้งครั้งต่อมามีพรรคการเมืองอื่น ๆ ได้นำ กลยุทธ์นี้ไปปรับใช้มากขึ้นน้อยเพียงใด

6. พรรคการเมืองหรือรัฐบาลที่นำนโยบายประชานิยมมาใช้สร้างความสำเร็จทางการเมืองนั้น มีผลต่อการขยายตัวหรือความคงทนถาวรของพรรคหรือไม่

7. การเมืองแบบประชานิยมส่งผลกับระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ อย่างไร

8. วิธีการป้องกันหรือแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดการเมืองแบบประชานิยมขึ้นควรมีการดำเนินการอย่างไร

ซึ่งประเด็นดังที่กล่าวมาข้างต้นเป็นประเด็นศึกษาที่น่าสนใจและคาดว่าจะประโยชน์อย่างยิ่งต่อวงวิชาการและพัฒนากิจการทางการเมืองของประเทศไทย